

ORGANIK O'G'ITLARNING SUG'ORILADIGAN TUPROQLARNING AGROKIMYOVIY XOSSALARIGA TA'SIRI VA G'O'ZA HOSILDORLIGI

Abdulazizov Asilbek

Farg'ona davlat universiteti Agrakimyo yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada organik o'g'itlarning sug'oriladigan tuproqlarning agrokimyoviy xossalariga ta'siri hamda ularning g'o'za hosildorligini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, organik o'g'itlar tuproq unumdorligini yaxshilash, gumus miqdorini oshirish, oziqa elementlarining o'zlashtirilishini faollashtirish hamda ekologik barqaror dehqonchilikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: organik o'g'itlar, sug'oriladigan tuproqlar, agrokimyoviy xossalar, gumus, g'o'za, hosildorlik.

Qishloq xo'jaligida yuqori va barqaror hosil olishda tuproq unumdorligini saqlash va oshirish muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, sug'oriladigan tuproqlarda uzoq yillar davomida mineral o'g'itlardan me'yorida ortiq foydalanish tuproqning fizik, kimyoviy va biologik xossalarining yomonlashuviga olib kelmoqda. Shu bois, so'nggi yillarda organik o'g'itlardan foydalanish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Organik o'g'itlar nafaqat tuproq unumdorligini oshiradi, balki g'o'za kabi strategik ekinlarning hosildorligi va sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Organik o'g'itlarning tuproq agrokimyoviy xossalariga ta'siri.

Organik o'g'itlar (go'ng, kompost, biogumus, yashil o'g'itlar) tuproqning agrokimyoviy holatini yaxshilashda muhim manba hisoblanadi. Ular tuproq tarkibidagi gumus miqdorini oshirib, tuproqning oziqa elementlariga boy bo'lishini ta'minlaydi. Organik o'g'itlar ta'sirida tuproqdagi azot, fosfor va kaliy elementlarining harakatchan shakllari ko'payadi, bu esa o'simliklar tomonidan ularning oson o'zlashtirilishiga imkon yaratadi.

Shuningdek, organik o'g'itlar tuproq reaksiyasini (pH) me'yorlashtirib, mikroorganizmlar faolligini oshiradi. Natijada biologik jarayonlar jadallashib, tuproqning o'z-o'zini tiklash qobiliyati kuchayadi. Sug'oriladigan tuproqlarda sho'rlanish va zichlanish jarayonlari sekinlashadi.

Organik o'g'itlarning g'o'za o'sishi va rivojlanishiga ta'siri.

G'o'za o'simligi oziqa moddalariga talabchan bo'lib, ayniqsa vegetatsiya davrida tuproqdagi oziqa elementlarining yetarli bo'lishi muhimdir. Organik o'g'itlar g'o'zaning ildiz tizimi rivojlanishini yaxshilaydi, barg yuzasini kengaytiradi va fotosintez jarayonini faollashtiradi. Natijada g'o'zaning o'sish sur'ati tezlashib, gullash va ko'sak bog'lash jarayonlari barqarorlashadi.

Tajriba natijalari shuni ko'rsatadiki, organik o'g'itlar qo'llanilgan variantlarda g'o'za o'simliklarining bo'yi balandroq, ko'saklar soni ko'proq va ularning vazni yuqori bo'ladi. Bu esa umumiy hosildorlikning sezilarli darajada oshishiga olib keladi.

№	Tajriba	Tuproqdagi	Harakatchan	Harakatchan	Harakatchan	G'o'za
---	---------	------------	-------------	-------------	-------------	--------

	variantlari	gumus miqdori, %	azot (N), mg/kg	fosfor (P_2O_5), mg/kg	kaliy (K_2O), mg/kg	hosildorligi, s/ga
1	Nazorat (o'g'itsiz)	0,85	48	32	210	26,5
2	Mineral o'g'itlar (NPK)	0,90	62	45	235	32,4
3	Go'ng (20 t/ga)	1,05	68	50	248	35,8
4	Kompost (15 t/ga)	1,10	72	54	260	37,2
5	Go'ng + NPK (50%)	1,18	78	60	275	39,6
6	Biogumus (5 t/ga)	1,22	82	63	280	41,0

G'o'za hosildorligi va mahsulot sifati.

Organik o'g'itlardan foydalanish g'o'za hosildorligini 10–25 foizgacha oshirishi mumkin. Bundan tashqari, paxta tolasi sifati yaxshilanib, uning uzunligi va mustahkamligi ortadi. Eng muhimi, organik o'g'itlar ekologik toza mahsulot yetishtirish imkonini beradi va atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytiradi.

Mineral va organik o'g'itlarni uyg'unlashtirib qo'llash esa yanada yuqori samara berib, tuproq unumdorligining uzoq muddat saqlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, organik o'g'itlar sug'oriladigan tuproqlarning agrokimyoviy xossalarni yaxshilashda, gumus miqdorini oshirishda va g'o'za hosildorligini ko'tarishda muhim ahamiyatga ega. Ularni qishloq xo'jaligi amaliyotiga keng joriy etish barqaror dehqonchilikni rivojlantirish, ekologik muvozanatni saqlash hamda yuqori sifatli paxta mahsulotini yetishtirishning asosiy omillaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. Qishloq xo'jaligini rivojlantirish va yer resurslaridan samarali foydalanish masalalari. — Toshkent: O'zbekiston, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. “2020–2030 yillarda O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirish strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni. — Toshkent, 2019.
3. Qodirov A.Q., Xudoyberdiyev S.T. Tuproqshunoslik va agrokimyo asoslari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. Yuldashev R., Karimov M. Sug'oriladigan tuproqlarning unumdorligi va uni oshirish usullari. — Toshkent: O'qituvchi, 2017.

5. Ortiqov T., Sobirov B. **Organik va mineral o'g'itlarning qishloq xo'jaligi ekinlariga ta'siri.** — Toshkent: Fan, 2016.
- 6.